

LUCIA-STIFTELSEN

Journalister: Rolf J. Widerøe og Tor Strand

Tittel på prosjekt: Lucia-stiftelsen

Hvor og når publisert: Verdens Gang fra april 2003 og publiseres fortsatt

Redaksjon: Verdens Gang

Adresse: Boks 1185 sentrum, 0107 Oslo

Telefon: 22 000 000

INNLEDNING

Har du hørt om Sharok Ezazi?

Våren 2000 var Rolf på en middag sammen med en iransk bekjent. Under middagen spurte iraneren om navnet "Sharok Ezazi" var kjent. Det var det ikke, men mannen kunne fortelle at denne personen var en iransk psykiater. Mannen hevdet videre at Ezazi var involvert i alvorlig kriminalitet og var godt kjent i det iranske miljøet i Norge.

Dette var et spennende tips, og gjennom kontakter i politiet ble Ezazis bakgrunn sjekket. Men heller ikke politiet kjente til den iranske legen. Inntil videre ble det ikke gjort noe mer med tipset. Årsaken var at tipset var generelt og hadde ikke noe konkret innhold.

Ezazis navn dukker opp igjen

Åtte måneder senere, 2. juledag 2000, dukket Ezazis navn opp igjen. Rolf jobbet kveldsvakt og rykket ut til Asker etter at en familie hadde fått huset sitt påtent natt til 1. juledag. I huset bodde en psykiatrisk sykepleier. Samme natt som det brant hos mannen, fikk hans kollega skutt inn inngangsdøren hjemme med hagle. Via kontakter i nærmiljøet fikk Rolf snakke med de to sykepleierne. De to kunne fortelle at de hadde jobbet i en institusjon som het stiftelsen Lucia. Stiftelsen tok seg av voksne psykiatriske pasienter som trengte et såkalt bo- og omsorgstilbud. De to sykepleierne fortalte at de hadde brutt med lederen et halvt år tidligere, og startet et konkurrerende firma.

Etter brannen og skuddene i Asker ble Sharok Ezazi siktet for forsøk på mordbrann, grovt skadeverk og trusler. Men saken ble senere henlagt grunn av bevisets stilling. Ezazi kunne blant annet vise til at han var i Bulgaria natten da det brant og inngangsdøren ble beskutt.

Interessen var skapt

Selv om denne konkrete saken endte i henleggelse, var vi blitt interessert i Sharok Ezazi og hans aktiviteter. I det følgende vil vi fortelle om arbeidet vi gjorde fra dette utgangspunktet, og som til dags dato har resultert i mer enn 50 saker på trykk i VG. I tillegg har sakene hatt en rekke konsekvenser som vi kommer tilbake til i et eget punkt.

ARBEIDET VIDERE

I første omgang konsentrerte vi oss om stiftelsen Lucia. Den ble etablert i 1998 av fem personer som ”ønsket å bidra til et bedre tilbud til vanskeligstilte fremmedkulturelle og andre psykiatriske pasienter.” Stiftelsen proklamerte at de ikke har som mål ha noe økonomisk overskudd.

Virksomheten fikk Oslo kommune og etter hvert Fylkesbarnevernet i Akershus som kunder, og millioner av offentlige kroner ble som en følge av dette sendt inn i Lucia-systemet. Vi valgte å drive kartleggingsarbeidet langs tre hovedlinjer:

- 1) Vi prøvde å følge pengene
- 2) Vi prøvde, ved hjelp av offentlig tilgjengelige opplysninger samt kildekontakter, å få vite så mye som mulig om folkene og navnene vi støtte på i dette arbeidet.
- 3) Vi prøvde å ettergå hvilke tilbud klientene i stiftelsen fikk, og om disse var i samsvar med det stiftelsen lovet sine kunder.

1. Pengestrømmen

Millionene fra det offentlige gikk de første årene ut av stiftelsen til Sentrum Helse AS. Senere gikk pengene ut av stiftelsen til PRO AS. Begge selskapene viste seg å være styrt av Ezazi. Disse selskapene solgte angivelig tjenester til stiftelsen .Heller ikke disse selskapene tjente penger. Millionene disse selskapene fikk betalt av Lucia-stiftelsen gikk til å dekke ”andre driftskostnader”.

Skriftlige avtaler mellom barnevernet og Lucia, samt giroer brukt i privat forretningsammenheng, viste oss at Ezazi brukte stiftelsens konto også til privat forretningsdrift. Nærmere undersøkelser omkring Ezazi viste at han ikke bare drev med psykiatrisk virksomhet, men at han også hadde en omfattende virksomhet innen eiendomsbransjen og i restaurantbransjen. Som det vil fremgå av de vedlagte sakene, avdekket vi en lang rekke forhold om pengebruk som det var grunn til å stille spørsmål ved.

Etter hvert som vi kartla folk i kretsen rundt Ezazi (se punktet Ezazi og hans medarbeidere under), sjekket vi dem fortløpende opp mot næringsinteresser.

Interessante adresser

Vi hentet ut regnskapene til samtlige firmaer hvor personer med tilknytning til Ezazi dukket opp. Vi samlet inn informasjon om 30 selskaper hvor Ezazis eller hans nettverk var involvert. Til en bobestyrer opplyste Ezazi på et tidspunkt at han eide 14 restauranter i Oslo. Ezazi har også hevdet at han har vært med å starte over 200 selskaper.

Flere av restaurantselskapene var slått konkurs, og i bare få av disse dukket Ezazis navn opp. De hadde imidlertid ett fellestrekk som vi tolket dit hen at Ezazi og Lucia-midler kunne være involvert: Ofte hadde selskapene forretningsadresser på eiendommer som tilhørte eller hadde tilhørt stiftelsen.

Sporene for både aktive og konkursrammede selskaper førte for eksempel i mange tilfeller til Akersgaten 16 - hovedkvarteret for Stiftelsen Lucia. De samme lokalene huset regnskapsføreren for eiendomsselskap tilknyttet Ezazi og navn på personer som var sentrale i konkursrapporter. Bostyrer rapporter og foreløpige innberetninger ga oss mye kunnskap, i tillegg til innpass hos bobestyrere.

Vi registrerte også gjennom dette arbeidet at den samme revisoren gikk igjen i nesten alle selskapene Ezazi og hans krets var involvert i.

2. Ezazi og hans medarbeidere

Gjennom det innledende arbeidet skaffet vi oss oversikt over mange navn og personer i kretsen rundt Ezazi. Mange av dem viste seg å være sentrale i flere av virksomhetene han drev. For hvert nytt navn som dukket opp, tok vi rolleutskrifter, internettsøk, søk i folkeregisteret og søk i Brønnøysund. Til sammen gransket vi 61 personer på denne måten.

Et eksempel på hvordan vi arbeidet, og kunnskapen det ga oss, er ”tilfellet Ianko”. Mannen med navnet Ianko dukket opp i januar 2001, da vi for første gang intervjuet en av klientene i stiftelsen. Klienten bodde alene, og fortalte at han forholdt seg til en Ianko som innimellom så til ham.

Ved hjelp av regnskap og tilsynsrapporter vi fikk ut hos Fylkesmannen, fikk vi vite at Ianko også var økonomiansvarlig i stiftelsen. Ved hjelp av kilder i banknæringen fikk vi vite at han hadde disposisjonsrett over kontoen til stiftelsen, fra kilder i det offentlige fikk vi også bekreftet at denne Ianko var erklært 100 prosent ufør av Ezazi med en tung psykiatrisk diagnose. Ved hjelp av Næringsetatens skjenkeregister og Brønnøysund-registeret fikk vi bekreftet at Ianko også eide en restaurant som Ezazi selv hadde vært involvert i.

Kryssjekking av telefonnumre mellom telefonkatalogen online og Bizweb viste oss sammenhenger mellom forskjellige restauranter i Norge som hadde utgangspunkt i Ezazi.

Årsregnskaper og stiftelsesdokumenter til utallige selskaper viste forbindelser mellom Ezazi, styremedlemmer i stiftelsen, familiemedlemmer og de ulike personenes næringsinteresser.

Rolleutskrifter viste at de satt i styrene til hverandre. Mange av personene viste seg også å være Ezazis egne psykiatriske pasienter. Noen av pasientene er nå siktet for trygdemisbruk, andre granskes fortsatt.

I mai fjor reiste en av reporterne til Tyrkia hvor Ezazi studerte på slutten av 80-tallet. Dette var et ledd i kartleggingen av hans bakgrunn. Under oppholdet i Tyrkia ble universitet, domstoler og avisredaksjoner besøkt i jakten på dokumentasjon.

Nyttig redskap

Skjenkeregisteret til Næringsetaten i Oslo ble svært nyttig. Vi fikk en kopi av registeret på excel og søkte oss frem til hvilke aksjeselskaper som eide de aktuelle utestedene. Der dukket det opp interessante navn. Derfra gikk vi til Brønnøysund-registrene og nøstet videre. I tillegg søkte vi på historisk arkiv hos Næringsetaten på de aktuelle utestedene og fant frem til hvilke steder Ezazi eller hans krets hadde vært involvert i.

Driftsselskapene som står bak utesteder og restauranter i Oslo går ofte konkurs eller blir tvangsoppløst. Derfor måtte vi oppdatere registeret for å følge med i bevegelsene på eiersiden i restaurantene.

Et viktig redskap ble også stiftelsesdokumentene for selskapene vi undersøkte. Disse dokumentene er tilgjengelige gjennom Brønnøysundregistrene. På disse dokumentene undertegner to signatur-vitner. De bekrefter at signaturen til stifteren av selskapet er ekte. I flere tilfeller oppdaget vi at Ezazis mor og et styremedlem i stiftelsen, som var Ezazis pasient, bekreftet signaturene til personer som opprettet selskaper. Samtidig hadde vi sikre opplysninger på disse personene ikke var i landet verken da firmaet ble stiftet eller senere. Personene hadde hevet store summer i lønn fra Ezazi-selskapet PRO AS. Dette er nå grunnlag for underslagssiktelsen mot Ezazi.

Navne-problematikk

Hos en del etniske grupper har personer i nær familie forskjellig etternavn. Det gjør det i utgangspunktet umulig for en utenforstående å skjønne hvem som er søsken, foreldre, ektepar osv. For eksempel heter Ezazis mor Kobra Sadrolfozalaie og er styreleder for firmaet Ezazi var eier av og er siktet for underslag fra. Ved hjelp av en rekke kilder i offentlige etater fikk vi verifisert slektskapsforhold og familiebånd mellom personene i vårt materiale.

Vi har også innhentet en rekke dommer og kjennelser fra Norge, Tyskland og Tyrkia som viser forbindelseslinjer vi kanskje ikke ellers ville ha oppdaget.

Fra Fylkesmannen fikk vi tilgang til en rekke styreprotokoller fra stiftelsen. Vi kontaktet flere som var oppført å ha vært til stede på styremøter. Men de fortalte at de ikke hadde vært til stede.

3. Tilbudet klientene fikk

I januar 2001 intervjuet vi for første gang en av klientene i stiftelsen. Mannen som er dømt for drap, bodde i en forfallen villa som var eid av Ezazi. Mannen fortalte at han bodde alene og at han bare forholdt seg til en Ianko. Det var ikke akkurat i samsvar med beskrivelsen av den tjenesten som dette tilbudet skulle være.

I et annet tilfelle kunne vi dokumentere at en tenåring ble passet på at en person som var siktet for væpnet ran. En annen av miljøarbeiderne som hadde med gutten å gjøre, var siktet i en alvorlig narkotikasak. En tredje person som skulle gi denne tenåringen omsorg var en fryktet torpedo. Under arbeidet intervjuet vi flere beboere i stiftelsen.

Fylkesmannens postjournal ble en viktig informasjonskilde da vi kartla de som jobbet for stiftelsen. Vi fikk innsyn i brev hvor medarbeiderne var listet opp. Deretter begynte vi å sjekke bakgrunnen til den enkelte ved hjelp av kilder i det offentlige.

Mange skulle passe på

Ved hjelp av offentlighetsloven fikk vi fra Fylkesmannen i Oslo tilgang til rapporter fra tilsynsbesøk. Vi fikk også tilgang til all korrespondanse mellom stiftelsen Lucia og Fylkesmannen.

Vårt arbeid avdekket av det ikke fantes noen offentlig myndighet med overordnet ansvar for en institusjon som Lucia-stiftelsen.

De som førte tilsyn med selve stiftelsen var juridisk kontor hos Fylkesmannen. De skulle bare påse at stiftelseslovens regler ble overholdt, og hadde ikke noe ansvar for å føre tilsyn med det faglige tilbudet, men påse at et forenklet regnskap skal innlevers.

For barnevernsbarna som bodde hos stiftelsen var det Fylkesbarnevernet i fylket der barna kom fra som hadde ansvaret for at det faglige innholdet var bra nok. Avdelingen for familie og sosiale saker hos Fylkesmannen i Oslo hadde ansvaret for barnas rettssikkerhet. De skulle forsikre seg

om at ledelsen i stiftelsen var kjent med forskriftene, og at det ble ført protokoll over tvangsinngrep.

Denne avdelingen utarbeidet også rapporter etter anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøk. Så langt VG har kartlagt, har ikke Fylkesmannen vært på et eneste uanmeldt besøk hos stiftelsen de to siste årene. Barna som var i stiftelsens omsorg var i hovedsak enslige mindreårige asylsøkere. Derfor var det til syvende og sist Staten som betalte for fylkeskommunens utgifter. Fra årsskiftet har ansvaret for barnevern blitt overført fra fylkeskommunen til staten.

Den største kjøperen av barnevernstjenester fra stiftelsen Lucia var Fylkesbarnevernet i Akershus. I mai i fjor engasjerte de en konsulent for å evaluere stiftelsens innhold. Rapporten, som ble behørig omtalt i VG, konkluderte med at det var et unikt tilbud som absolutt burde benyttes. Konsulenten skulle vurdere om det var faglig forsvarlig av fylkesbarnevernet å bruke stiftelsen. I sin rapport vurderte han derimot ikke VGs avsløringer om de kriminelt belastede medarbeiderne.

Senere kunne vi fortelle i VG at den samme konsulenten hadde forhandlet fram en avtale om evaluere stiftelsens arbeid, mot en kontantsum på 120.000 ved kontraktinngåelse. Den treårige kontrakten med stiftelsen Lucia hadde en samlet verdi på 840.000 kroner, men ble aldri underskrevet fordi Ezazi ble arrestert

De voksne

Når det gjaldt de voksne psykiatriske pasientene var det hjemkommunen som hadde ansvaret for at de fikk et forsvarlig tilbud. Kommunerevisjonen avdekket i sin rapport etter VGs avsløringer at bydelsoverlegene i Oslo var så sjeldent på besøk at det ikke var mulig å vurdere kvaliteten på tilbudet kommunen betalte for. Det kunne gå opptil et år mellom hver gang noen kom for å sjekke klientene.

Statens Helsetilsyn har det overordnede ansvaret for de voksne psykiatriske pasientene. De viste ingen dokumenterbar interesse for stiftelsen i den tiden vi arbeidet med saken frem til Ezazi ble pågrepet.

KONTAKT MED EZAZI

Første gang vi var i direkte kontakt med Sharok Ezazi, var i en telefonsamtale 16. februar 2001. Samtalen tok vi opp på bånd og skrev ut. Vi var da interessert i virksomheten til stiftelsen Lucia. Ezazi kom med en rekke mostridende opplysninger, og ble svært irritert da vi begynte å stille nærgående spørsmål om stiftelsen og hans rolle i den.

Til tross for en rekke interessante funn slo vi fast at vi på dette tidspunktet ikke hadde nok til å trykke. I stedet fortsatte vi med en faktainnsamling som kom til å strekke seg over mer enn to år fra denne første samtalen med Ezazi.

Våren 2002 var Ezazi vitne i rettssaken Vardø-.legen Aage Hegge Hansen hadde anlagt mot sju forsikringsselskaper i Oslo for å få utbetalt uførepensjoner. Retten slo fast at Ezazi var en pådriver i det forsikringsbransjen karakteriserte som norgeshistoriens største forsøk på forsikringsbedrageri fra en privatperson. Inntil 12 millioner var kravet som ble blankt avvist av retten.

Vi fulgte rettssaken og særlig Ezazis forklaring, uten å nevne hans navn i omtalen. Her fotograferte vi også Ezazi for første gang da han forlot rettssalen. Dette skjedde uten Ezazis viten og med tanke på senere bruk.

I tiden som fulgte brukte vi også tid på å observere og kartlegge bevegelsene til Ezazi og personer som arbeidet for stiftelsen. Flere av VGs fotografer fotodokumenterte Ezazi, møter han hadde, aktiviteter som personer i og rundt stiftelsen foretok seg. Allerede i april i fjor drev vi med utstrakt fotospaning og satt på mange bilder. Ledelsen i avisen mente bildene ikke burde brukes med en gang for å unngå at miljøet skulle forstå hvor tett på vi var. Flere bilder som ble tatt i april og mai i fjor ble først brukt 21. november i fjor.

PUBLISERINGEN

Våren 2003 mente vi at vi begynte å få nok til å kunne starte publiseringen i løpet av et par måneders tid. Men hendelser utenfor vår kontroll gjorde at den første artikkelen kom på trykk mye raskere enn vi hadde planlagt.

Hendelsen var at Sharok Ezazi inngikk en avtale med byrådet i Oslo om å kjøpe Blitz-huset for åtte millioner kroner. Dermed ble den for folk flest ukjente mannen plutselig en offentlig person. Blant annet sendt Blitz ut en pressemelding der de hevdet at Ezazi var en skurk. Han ble også et tema i et par innlegg på journalistforumet Normedia. En innsender etterlyste journalister som kunne granske mannen som skulle kjøpe Blitz-huset. Vi satt der med vårt prosjekt og holdt pusten. På den andre siden ga nyheten om Blitz-kjøpet oss en unik anledning til å omtale Ezazi bredt og grundig.

Dermed fikk vi klarsignalet for publiseringen av den første av det som hittil er blitt mer enn 50 artikler om Lucia-stiftelsen, Sharok Ezazi og hans virksomhet. De første sakene gikk langs de tre aksene som er nevnt ovenfor (pengene, folkene og klientene).

Stadig flere tråder

Det viste seg raskt at bildet ble enda mer komplisert ved at nye aspekter ved Ezazis virksomhet ble kjent for oss. Samtidig var virksomheten til Ezazi og hans folk er svært allsidig og hurtig skiftende. Stadig dukket det opp saker med helt nye temaer som var relevante for å vise hva Ezazi var involvert i. Dette vil fremkomme tydelig i artikkelsamlingen som er vedlagt. Som et illustrerende eksempel nevner vi historien om "To biler med samme nummer" (På trykk 21. desember 2003).

Arbeidet med denne konkrete saken begynte i fjor sommer. Da jaktet vi i flere uker på to Mercedeser som vi hadde opplysninger om skulle kjøre rundt med samme registreringsnummer. Den ene bilen var registret på stiftelsen Lucia, den andre var ifølge kilder stjålet i Europa og smuglet inn i Norge. Vi visste også at noen i stiftelsen hadde politianmeldt et tyveri av registreringsnumrene til stiftelsens bil. Vi hadde også observasjoner av de to bilene hver for seg, men ikke foto av de to bilene. De to bilene var begge sølvfarget. Den originale hadde mørkt interiør og soltak. Bilen som angivelig var innsmuglet hadde lyst interiør og hadde ikke soltak. Vi lette i flere uker, men måtte til slutt gi opp.

I begynnelsen av desember fikk vi et anonymt tips. I en korrespondanse begynte den anonyme tipseren og fortelle at Ezazis personlige sekretær kjørte en grønn Mercedes A-klasse. Vi hadde opplysninger fra tidligere at en annen person i kretsen til Ezazi kjørte en svart Mercedes A-klasse som det skulle være to av i Oslo-området. Vi spurte tipseren om vedkommende visste registreringsnummeret på bilen sekretæren kjørte. Svaret kom i en e-post etter noen timer: DK 10533. Det var det samme nummeret på den andre Mercedesen som var svart.

Etter det gjenstod det å finne de to bilene. Jobben krevde mye spaning fra flere av VGs fotografer. 21. desember kunne vi fortelle historien om de to bilene. I forbindelse med å kartlegge bilene som miljøet disponerte gjorde vi en rekke søk i motorvognregisteret i Norge og i Sverige. Vi brukte også Brønnøysund-registeret for å sjekke heftelser på bilene. Dette fortalte oss hvem som disponerte bilene.

Videre frem

6. november i fjor ble Sharok Ezazi pågrepet av politiet og siktet for en rekke forhold. Vi vet at det ikke er siste ord i denne omfangsrike og kompliserte saken. Tvert i mot regner vi med at saken vil fortsette å kreve mye av vår arbeidskraft og kapasitet i tiden som kommer også.

KONSEKVENSER

Etter at VG har trykket et 50-talls saker om Stiftelsen Lucia, Sharok Ezazi og hans virksomhet, kan konsekvensene av journalistikken per medio januar 2004 oppsummeres slik:

- ** Barnevernet har tatt alle barna ut av stiftelsen.
- ** De aktuelle kommunene har tatt ut alle de voksne klientene.
- ** Stiftelsen Lucia er under avvikling.
- ** Ezazi-selskapet PRO AS som solgte tjenester til stiftelsen Lucia er meldt oppløst.
- ** Sharok Ezazi har sittet varetektsfengslet siden han ble tatt i den største politirazziaen som har vært gjennomført i Oslo politidistrikt 6. november 2003 da 70 politifolk slo til mot 18 adresser. Ezazi er siktet for grovt underslag av 4,8 millioner fra sitt eget firma PRO AS i 2002. Politiet har som mål og sende sitt forslag på tiltale i midten av februar.
- ** Politiet har også siktet selve Stiftelsen Lucia for bedrageri mot offentlig myndighet.
- ** Politiet har tatt arrest for drøyt 9,9 millioner kroner i eiendommer som eies av Ezazi.
- ** Ezazi er også siktet for åtte tilfeller av medvirkning til grove trygdebedragerier ved at han har skrevet fiktive legeerklæringer som er blitt brukt overfor trygdevesenet.
- ** Ni personer er siktet for grovt trygdebedrageri – det groveste på 600 000 kroner. Alle har fått trygdeerklæringer eller sykmeldinger fra Ezazi, fått stønader og fortsatt som forretningspartnere, deltakere i Stiftelsen Lucia eller jobbet for Ezazi på andre måter. To av dem er varetektsfengslet – en miljøarbeider og en 33-årig medarbeider i svart restaurantdrift. En av de siktede er internasjonalt etterlyst, og oppholder seg trolig i Libanon.
- ** Kommunerevisjonen i Oslo har på oppdrag fra kontrollutvalget gransket kommunens kjøp av tjenester fra Stiftelsen Lucia. Men fordi Lucias regnskap angivelig ble stjålet, var det ikke mulig å vurdere om kommunen har fått det omsorgstilbudet den har betalt for. Kommunerevisjonen slo også fast at oppfølgingen av klientene var så sporadisk at en slik vurdering ikke var mulig.
- ** Ezazi og hans gruppe fikk ikke kjøpe Blitz-kvartalet.

SPESIELLE ERFARINGER

Vår jobbing med Ezazi-saken har vært spesiell på mange måter. Det å jobbe så fritt og over så lang tid med et og samme sakskompleks har gitt oss anledning til å høste en del erfaringer, både på godt og vondt, som vi vil nevne her.

Trusler

Underveis i prosjektet har vi vært redde. Vi er blant annet blitt truet av Ezazis eldre bror som i et brev fra stiftelsen til fylkesmannen var oppført som teknisk sjef i stiftelsen Lucia. Han ble i fjor dømt til to års betinget fengsel for opiumsmugling i Tyskland, og er nå tiltalt for truslene mot VGs journalister. Saken er berammet for retten i mars.

I tillegg fikk en av reporterne en talebeskjed på arabisk. Den var, viste det seg da vi fikk den oversatt, full av grov banning. I tillegg ble journalisten omtalt som ”sønn av ei bikkje”.

Mobilnummeret som det ble ringt fra er registrert i Yemen uten navn.

VGs reportere og avisens ledelse har hatt møte med sentrale polititjenestemenn i Oslo politidistrikt om vår sikkerhet. Det var en nyttig gjennomgang og bevisstgjøring, der vi fikk råd som fortsatt er til vurdering.

Kort tid etter at Ezazi ble varetektsfengslet, ble et av politiets vitner truet på livet. Blant annet på grunn av disse truslene satt Ezazi i seks uker i fullstendig isolasjon i fengselet.

Trusselbildet har også påvirket jobbingen vår.

Mange av våre kilder er redde. Flere av kildene våre har vi kun kommunisert med via e-post. De har ikke tort å komme frem og møte oss. Andre har skrevet brev og fortalt at de vil være anonyme.

En annen erfaring vi gjorde var at det tok flere måneder med artikler på trykk før personer i visse miljøer omsider kontaktet oss. Under arbeidet opplevde vi også at en anerkjent jusprofessor nektet å kommentere en av våre avsløringer:

”Ut fra det du beskriver skjønner jeg at dette er et miljø jeg ikke vil legge meg ut med. Derfor avstår jeg fra å kommentere.”

PFU-klager som kildegrunnlag

Vi har også opplevd noe annet vi antar er uvanlig i journalistisk arbeid, nemlig at PFU-klager har vist seg å gi viktige opplysninger vi til da ikke hadde klart å skaffe på annet vis. Stiftelsen Lucias psykolog Knut Erik Aagaard og Sharok Ezazi klaget VG inn for Pressens Faglige Utvalg (PFU) 4. juni 2003.

Klagen inneholdt 13 punkter og VG ble frikjent på 12 av dem. På det siste punktet mente utvalget at VG hadde opptrådt kritikkverdigg i et oppslag hvor bildet av stiftelsens leder ble koblet opp mot tittelen «Lucia-leder smuglet opium».

«Slik utvalget ser det gir oppslaget åpenbart feilaktig inntrykk av at det var denne lederen som var opiumssmugler». Utvalget viser til Vær Varsom-plakaten, der det heter: «Legg vekt på saklighet og omtanke i innhold og presentasjon».

Den første PFU-klagen fra Aagaard og Ezazi ble et nyttig verktøy og en viktig kilde. Blant annet fikk vi for første gang en skriftlig og signert bekreftelse på Ezazis sentrale rolle i stiftelse. Det skjedde ved at Ezazi og Aagaard i sin PFU-klage skrev: "Alle impliserte vet hvem som har styringen faglig og administrativt i stiftelsen Lucia, og det er Sharok Ezazi".

Det var en opplysning verken Ezazi eller andre i stiftelsen tidligere hadde villet bekrefte. Tvert imot hadde han gitt unnvikende og motstridende opplysninger på dette punktet. Nå brukte vi opplysningen i en artikkel 3.september med tittelen "Psykiater i dobbeltrolle"

Åtte dager før Ezazi ble pågrepet i en storstilt politirazzia 6. november i fjor kom den andre PFU-klagen fra Aagaard og Ezazi. Klagen er på over 160 sider og inneholder mye spennende informasjon. Etter at Ezazi ble siktet og varetektsfengslet valgte psykolog Aagaard og stille klagen i bero i påvente av etterforskningen.

Beskyldninger

I løpet av tiden vi har arbeidet med stiftelsen Lucia og Sharok Ezazi, er vi også blitt beskyldt for mange ting. Selv om påstandene har vært absurde, koster det både litt tid og litt krefter å forholde seg til dem.

Mest oppsiktsvekkende er nok påstanden fra Ezazi om at VGs reportere skal ha brutt seg inn i stiftelsens lokaler og stjålet regnskapene til stiftelsen Lucia og aksjeselskapene PRO AS og Sentrum Helse AS. Disse regnskapene ble meldt stjålet av Ezazis personlige sekretær/daværende daglig leder av stiftelsen to dager etter at VG skrev om at Ezazi gjennom aksjeselskapene mottok 6.8 millioner kroner fra stiftelsen Lucia. Innbruddet skal ha skjedd dagen etter artikkelen sto på trykk.

Ezazi har også beskyldt VGs reportere for å være skyld i at en mann hengte seg i Nordmarka på en angitt dato. Dette skulle angivelig være en person som egentlig var skyldig i en narkotikaforbrytelse en av Lucias miljøarbeidere er siktet for. Problemet er at det ikke var noen meldte selvmord i dette området denne dagen eller noen av de tilstøtende dagene.

I forbindelse med jobbingen med prosjektet har Ezazi og hans medarbeidere også brukt Tore Tønnes tragiske skjebne mot VG. Etter at VG hadde omtalt Stiftelsen Lucia og Ezazi kom et avisinnlegg fra nevropsykolog Knut Erik Aagaard. "Hvorfor støtte doktor Sharok Ezazi? For det første for å hindre at en bra mann lider Tore Tønnes Skjebne, skrev Knut Erik Aagaard.

Noen har i fullt alvor ment at vi er to politifolk som under dekke av å være journalister har fått jobb i VG for å avsløre Ezazi og hans virksomhet.

I tillegg har vi fått anonyme e-poster hvor vi stemples som rasister og tidligere blitzere som misbruker vår stilling. Vi blir spurt om hvorfor vi vil skade en god mann som gjør så mye bra for utenlandske barn som Norge ikke takler. Noen mener vi ikke tåler å se at innvandrere tjener mye penger i Norge.

Splitting og diagnoser over SMS

Underveis tok Ezazi i bruk en fiffig teknikk som tydelig minner om det som i psykologien er kalt splitting. Overfor den ene reporteren var han veldig positiv og hyggelig og sjarmerende samtidig som han advarte ham mot kollegaen som han hevdet "pleide omgang med tunge kriminelle".

Overfor den andre var han svært negativ og ga uttrykk for at han var redd denne reporteren fordi, som Ezazi sa: Han kjenner så mange farlige kriminelle. Målet med denne teknikken var etter vår oppfatning å skape usikkerhet mellom oss som team.

Samtidig visste vi at Ezazi hadde en bred kontaktflate i tunge kriminelle miljøer i Oslo. Ezazis psykologiske spill var en utfordring. Heldigvis har vi jobbet tett sammen og har en åpen dialog og fikk snakket ut om dette, og Ezazi oppnådde ikke det han ville: Å splitte oss.

Ezazi har også gitt oss diagnoser via SMS. Ezazi har stemplet VGs reportere som to personer med alvorlig alkoholproblem og alvorlige personlighetsforstyrrelser. I en e-post til en offentlig myndighet har han også gitt en politiker en alvorlig psykiatrisk diagnose.

Ezazi prøvde flere tilnærminger til oss. I sitt tilsvarende første artikkel sto på trykk valgte han en likegyldig holdning. Deretter ble han svært positiv mot VGs reportere. Deretter prøvde han tilsynelatende å splitte oss. Til slutt kommuniserte han bare via SMS og var svært negativ innstilt overfor VG.

I forbindelse med artikkelen som sto på trykk 2. september i fjor sendte vi flere spørsmål til Ezazi. I en SMS 30. august svarte Ezazi følgende: "Det er herlig å se din hjelpeløshet. Du er langt nede og kjemper for karrieren. Du har dritet deg ut og graver i dine onde fantasier. Spør advokaten min.

Uenighet internt

Internt i redaksjonen har vi opplevd en uenighet som vi tror ofte går igjen i saker som dette: Vi som har jobbet frem disse sakene har ønsket å publisere dem raskere, bredere og med flere opplysninger enn redaksjonsledelsen har ønsket. Ledelsen, stort sett representert ved nyhetsredaktør Hans-Christian Vadseth og sjefredaktør Bernt Olufsen, har vært mer tilbakeholdne enn det vi har ønsket både med hva som skulle publiseres og når/hvordan dette skulle skje.

Samtidig som vi selvsagt respekterer redaktørens rett til å ta slike beslutninger, kan vi ikke legge skjul på at noen av dem har falt oss tungt for brystet. Av hensyn blant annet til materiale som foreløpig er upublisert, kan vi ikke gå spesifikt inn på hva sakene og uenigheten har dreid seg om. Vi har også opplevd det frustrerende at arbeidsledere på ulike nivåer har vurdert sakene våre forskjellig. Det har for eksempel ført til at saker våre nærmeste sjefer har gitt OK-stempel er blitt stoppet eller forsinket høyere opp i systemet.

Forholdet til offentlige myndigheter

På sensommeren i fjor ble reporterne kontaktet av Rikstrykdeverket som ba oss om ikke å skrive mer om Ezazis pasienter som jobbet for stiftelsen Lucia og hans restauranter. Bakgrunnen for henvendelsen var at de jobbet med å avdekke omfattende trygdejuks. En gang i løpet av høsten ble vi også kontaktet av politiet i Oslo. De ville forsikre seg at vi ikke skrev mer om trygdejuks og underslag. Uten at det ble sagt direkte gikk det fram at politiet jobbet for fullt med å etterforske Ezazi og hans virksomheter. De ønsket arbeidsro. Politiet i Oslo drev blant annet en etterretningsoperasjon med kodenavn "Aksjon Lucia".

Endelig var det offentlige myndigheter som tok tak i problematikken som vi hadde oppdaget og avslørt. Vi ventet i spenning på hvilke funn de gjorde. Vi så ikke noe problem i å vente på resultatene av deres undersøkelser.

En viktig del av den videre jobbingen vil være å følge politiets arbeid.

Da Ezazi ble pågrepet skjedde det noe dramatisk: Vi fikk en rekke tips fra personer som kjente han. Det virket som om de først torde å fortelle hva de visste da han satt i politiets varetekt.

En rekke kilder tok kontakt med oss, og ba VG sette dem i kontakt med politiet. Det gjorde vi, uten at vi oppfatter oss som aktører. På denne måten fikk vi verdifull innsikt i hva politiet jobbet med. Kildene fortalte politiet det samme de hadde fortalt VG tidligere.

KILDEGRUNNLAGET

En summarisk oppstilling av kildegrunnlaget for artiklene – så langt:

** Ca 250 muntlige kilder – medarbeidere i stiftelsen, klienter, forretningsforbindelser, advokater, politifolk, kilder i kriminelle miljøer, interesseorganisasjoner, barnevern, offentlig forvaltning i flere fylker og land, journalister i Tyrkia og Bulgaria, medarbeidere i restaurantene, bankansatte.

** Til sammen har vi sikret 70 intervjuer og konfrontasjoner på lydopptak.

** Regnskaper, årsrapporter, stiftelsesdokumenter, rolleutskrifter, utskrifter fra folkeregisteret, tilsynsrapporter, dommer og rettslige kjennelser fra Norge, Tyskland og Tyrkia, utallige brev hentet ut fra offentlige postjournaler, personsøk via internett.

Alt dette er systematisert og arkivert slik at vi skal kunne ha det lett tilgjengelig

TIDSBRUK

I 2001 jobbet vi begge konsentrert om denne saken noen uker mens resten av året gikk med til kildeoppbygging og dokumentinnsamling ved siden av annen journalistisk virksomhet. Året etter var Tor ute av drift for å jobbe med dataprojekt i VG fra mai til desember, mens Rolf fortsatte innsamlingen og kildepleien. Det meste av 2003 har gått med til å jobbe med dette sakskomplekset både i arbeidstid og på fritid.

Oslo, 20.01.04

Rolf Widerøe
(sign)

Tor Strand
(sign)